

fuit illicitus. Prior pars antecedentis probatur optime argumento facto in secunda objectione, quam tractamus, proceditque a fortiori, quia in statu innocentiae non fuit hic usus malus, quia prohibitus: ergo multo minus post peccatum. Item, quia haec prohibitio nec colligitur ex verbis Dei Genes. 1, dictis, ut ibi probatum est: nec ex verbis Genes. 9, quibus Deus tradidit omnia potestati hominum, ut eis uterentur ad manducandum, si vellent. Nam ex eis colligi non potest fuisse dicta ad tollendam priorem prohibitionem. Potuerunt enim dici, vel ad explicandum magnum beneficium, quod cum ipsa natura hominibus concesserat, quod non obstantibus prioribus peccatis, firmum declarabat, sicut ibidem etiam dixit: *Crescite, et multiplicamini, et replete terram*, quod a principio etiam dixerat, nihilque novum per illa verba concedebat: vel etiam potuit DEUS per illa verba instruere homines, quod in eo statu, peculiari, ac nova ratione esu carnium indigerent, tum quia ipsius naturae corruptae vires jam erant multum debilitatae, tum etiam, quia ipsa terra per aquas diluvii deterior reddita erat: et consequenter fructus ejus minoris virtutis ad nutriendum in futuris temporibus futuri erant. Haec ergo fuit sufficiens causa, ut DEUS, tanquam providentissimus patens, carnes in ordinarium cibum hominibus designaret, etiamsi antea non esset prohibitus earum usus.

28. Altera vero pars antecedentis probatur, quia neque ex vi objecti esus carnium est malus: nec mera ratione naturali prohibitus, ut est per se notum, et supra num. 7 et 8, et in tertia ratione dubitandi, et in priori discursu probatum est. Neque etiam erat malus ratione status, sicut de statu innocentiae diximus, quia in hoc est apertissimum discriben inter statum innocentiae, et naturae lapsae: tum quia in natura lapsa non habent homines illam rerum, et ciborum sufficientiam, copiam, facilitatem et bonitatem, quam in statu innocentiae habuerunt, semperque habuissent: tum etiam, quia vires corporis sunt longe debiles, et appetitus non est ita compositus, et fraternatus, sicut prius; ideoque in hoc statu nunquam fuit per se malum hunc naturalem appetitum exequi, quin potius est ex objecto indifferens: et in tali statu facile occurrere poterant occasiones, et rationes ordinandi talem actum ad bonum finem: vel ad reparandas vires ægritudine, aut labore delibitatas, vel ad illas conservandas, vel augendas ad fortius laborandum: vel quia interdum possunt faci-

lius tales cibi haberi, aut preparari, etc. Expli- caturque optime per statum puræ naturæ, si in ipso crearetur homo, et in hoc negotio suo discursui relinqueretur: nam posset sine dubio licite vesci carnibus quovis tempore, etiam a principio sue creationis: eadem autem ratio, quoad hanc partem, est de homine lapso.

29. *Responsio quantum ad factum.* — In secunda vero questione idem censem probabilius Soto et Ystella, et hic allegat dictos Patres. Sed Chrysostomus in verbis, que allegavi ex ead. homil. 27, oppositum indicat. Et similiter D. Thomas dum ait, *quod esus carnium videtur post diluvium introductus*, licet exponi possit de ordinario, et frequenti usu, ne sibi contrarius sit. Justinus vero, quæst. 419, ad Gent., dicit quidem Abel comedisse de lacte ovium, adducens illud Pauli 1. Corinth. 9: *Quis plantat vineam, et de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, et de lacte ejus non manducat?* Quod vero Abel carnes comederit, non declarat. Id tamen videtur aperte sentire Cajetanus, Genes. 4, ubi etiam adducit Beroum asserentem homines comedisse carnes ante diluvium. Idem affirmit Rupertus, lib. 4, in Genes., cap. 30, dicens: *Et si antehac absque ulla DEI præcipientis auctoritate hæc homo in cibum præsumpsit (utique carnes) tam ex hoc tunc ante legem, et deinde per legem potestate accepta jure sibi vendicat eadem in esum.* Denique etiam Torniellus concedit homines ante diluvium comedisse carnes, non tamen probos, sed improbos, nec licite, sed graviter peccando. Et deinde etiam in justis casum extremæ necessitatis excipit. Verumtamen in quibuscumque fuerit hic usus, frustra fingitur peccatum, præsertim grave, ubi nulla ejus ratio, nec positiva prohibitio inventitur: et sine causa limitat exceptionem ad casum extremæ necessitatis. Cur enim non gravis, vel mediocris necessitas sufficeret; imo cur non major commoditatis satis superque esset? Illa enim sufficeret, ut actio ex objecto indifferens propter honestum finem fieret, ut argumentati sumus.

30. *Temperatur dicta responsio, quod esus carnium ordinario tunc non fuerit.* — *Fuisse tamen nonnullum esum, etiam inter probos homines.* — Itaque probabilis est hæc sententia de esu carnium inter homines in illo tempore, licet sit incerta, quia non potest probari ratione sola: et historia de hac re nulla extat, quæ certitudinem faciat: quia Scriptura nihil dicit satis aperte, et aliae non solum incertæ, sed etiam obscuræ sunt. Si ergo utendum est

conjectura, verisimile est, carnes, aut pisces in illis temporibus non fuisse ordinarium cibum hominum, præsertim eorum qui antiquam fidem et traditionem ita retinebant, ut secundum rationem viverent, et corporis voluptatibus dediti non essent. Hoc saltem videatur colligi ex facultate a Deo data Genes. 9, per quam explicuit, majorem fuisse illius temporis necessitatem, et ideo carnes jam tunc in ordinarium cibum assumi opportunum fuisse. Et ita possunt etiam exponi aliqui Patres, præsertim Chrysostomus et D. Thomas, qui dicunt carnium usum fuisse post diluvium introductum, utique ordinarium et communem. Nihilominus tamen credibile est etiam antea fuisse usitatum, præsertim ab his, qui voluntatibus corporum magis serviebant. Quia, ut D. Thomas ait: *Esus fructuum terre nascientium magis pertinet ad quandam simplicitatem vitæ, esus autem carnium ad quasdam delicias, et curiositatem.* Unde per hoc non tollitur, quin talis usus in casibus necessitatis, magisque per modum medicinae, vel remedii, quam ordinarii alimenti, etiam inter honestiores viros tunc fuerit.

31. *Id suadetur primo.* — Quod suadet etiam exemplum Abel jam eo tempore pascens greges ovium, ut illud inducit, et ponderat Cajetanus supra. Et certe, qui concedunt homines tunc lac ovium comedisse, jam fatentur, non ex solis fructibus terræ nutritos fuisse, et aliquid in cibum introduxisse, quod in statu innocentiae in usu non fuisse: cur ergo non credemus carnis usos fuisse, etiam licite, ac temperate, saltem aliquando juxta occurrentes occasiones, vel ratione necessitatis, aut majoris commoditatis? Id etiam suadet exemplum de venatione, quæ sine dubio recreationis causa fuisse tunc licita, et creditibus est fuisse in usu: ergo eadem ratione ob honestam recreationem creditibile est interdum de cibis in venatione captis aliquid gustasse. Denique eadem ratione verisimilius est, multa fuisse introducta statim post peccatum in usu ciborum, quæ in statu innocentiae non fuissent, ut usus alicujus panis, et usus ignis ad coquendos cibos, et fructus duriores, ut glandes, castaneas, et similes: ergo idem est verisimile de carnibus.

32. *Colligitur tandem ex dictis responsio ad secundam et tertiam objectiones in n. 6 et 7.* — Et ita obiter responsum est ad argumenta, quæ in contrarium fieri solent, et secunda etiam objectio ex dictis est sufficenter expedita. Et consequenter etiam responsum est ad

CAPUT VII.

QUOD GENUS VITÆ CORPORALIS, SEU POLITICÆ, HOMINES IN STATU INNOCENTIÆ PROFITERENTUR.

1. *Primum dubium an homines in statu innocentiae viverent in communitate.* — In hoc capite cetera explicanda supersunt, quæ ad modum videndi in statu innocentiae quoad externas et politicas, vel domesticas actiones et occupationes spectat. In quo puncto nonnulla explicanda occurunt, quæ per brevia quædam dubia expediri possunt. Et primum, ac præcipuum est, an homines tunc in societate, vel communitate viverent? In quo duplex communitas, seu societas humana distinguenda est. Una dicitur domestica, seu familiaria: alia civilis, seu populi, aut civitatis: quarum prior imperfecta, posterior vero perfecta censetur. Quia illa non est sibi sufficiens ad vitam transigendam: hæc vero totius sufficientiae complementum habet, ut dixit Aristoteles, lib. 1, Polit., cap. 2.

2. *Responsio de societate domestica et affirmativa quoad liberorum procreationem.* — *Non tamen quoad servorum ministeria.* — De priori ergo societate domestica non est dubium, quin in statu innocentiae futura esset. Quia illa intrinsece ac naturaliter oriatur ex conjunctione maris et foeminæ, ac filiorum procreatione, ut Aristoteles, d. lib., cap. 4, docuit. Sed in statu innocentiae esset societas maris et foeminæ cum speciali vinculo matrimonii, et consequenter cum cohabitatione necessaria ad filiorum generationem et educationem: ergo in illo statu esset domestica societas, seu communitas. Addit vero Aristoteles ibi, aliam veluti secundariam, quæ est domini et servi; sed hæc in illo statu non esset necessaria. Nunc enim necessaria, vel saltem utilissima non est propter multas actiones et ministeria, quæ ad sustentationem

vitæ corruptibilis necessaria sunt : quæ necessitas in statu innocentiae non esset : quia homines paucis indigerent ad sustentationem vitæ, et veluti præ manib[us] omnia in promptu haberent. Item nobilitas illius status conditio[n]em servilem in hominibus non permetteret : et ideo societas illa, quæ in altero extremo illam conditionem requirit, illi repugnaret, ut, num. 10, magis explicabimus. Addit præterea Aristoteles ibi, ex hac domestica societate naturaliter sequi aliam quidem in se majorem, tamen in suo genere imperfectam, quam pagum vocat, quæ est parva communitas ex pluribus domibus constituta. Quam etiam dicit maxime videri secundum naturam : quia veluti naturaliter resultat ex generatione plurium filiorum, et ex successione natorum ex natis, seu nepotum ex filiis. Nam inde multiplicantur matrimonia, et familie, ac consequenter domus, ex quibus pagus consurgit. Unde hæc etiam societas tanquam valde naturalis in statu innocentiae fuisse.

3. Sed considerare oportet, hanc multiplicationem domorum, seu familiarum, duobus modis potuisse consistere. Unus est per solam divisionem unius familie ab alia, sine aliqua peculiari conjunctione morali inter se : et sic non efficiunt proprie unam communitatem politicam : sed unum aggregatum p[er] accidens plurium domesticarum communitatut. Nam in omni genere unius physice vel moraliter, sine aliqua unione plurium distinctorum, non consurgit ex eis aliquid proprie unum, servata proportione. Nec sufficiet sola propinquitas secundum locum : nam inde consurgit vicinitas quedam, quæ ad summum inducere solet aliquam amicitiam, vel familiaritatem, non tamen moralem unitatem, vel communitatem : ut usu etiam comprobari potest in duabus, vel tribus familiis, vel monasteriis in deserto viventibus in propinquis locis. Alius ergo modus multiplicationis familiarum, seu domorum, est cum distinctione domestica, et aliqua unione politica, quæ non fit sine aliquo pacto expresso, vel tacito juvandi se invicem : nec sine aliqua subordinatione singularum familiarum et personarum ad aliquem superiorem, vel rectorem communitatis, sine quo talis communitas constare non potest, ut latius dixi in defensione Catholica, lib. 3, cap. 1 et 2. Si ergo pagus solum sumatur pro acervo domorum, ut sic dicam, ille necessitate naturali sequitur ex multiplicatione filiorum, nepotum, etc., et ita sine dubio esset in statu innocentiae. Si autem pagus dicatur aliqua communitas po-

litica moraliter una, ut explicavi, quæ parva sit, sic talis pagus quædam civitatis inchoatio esse videtur, et veluti pars ejus, vel quasi accessorius ipsi esse solet : ideoque eadem fere ratio de illo, et de civitate esse videtur.

4. *Arguitur jam pro parte negativa dubii initio positi.* — In universum ergo interrogari potest, an esset in statu innocentiae propria communitas politica, sive pagi, sive civitatis, sive regni. Et ratio dubitandi est, quia in illo statu cessaret ratio constituendi tales communitates inter homines, quæ nunc in statu naturæ corruptæ inveniuntur. Nunc enim congregantur familiae hominum in unam civitatem, quia una familia non sufficit, vel ad se sustentandum, vel ad servandam communem justitiam inter diversas familias, vel ad se tuendum ab omnibus incommodis, vel ad se, et suos defendantum ab hostibus, et alias similes vitæ corruptibilis necessitates. At vero in statu innocentiae quelibet familia sufficeret sibi, quia propter innocentiam et immortalitatem, non haberet hostes, a quibus defendetur : nec essent injuriae inter personas diversarum familiarum, propter quas vindicandas, aut cavenandas esset necessaria regia potestas. Ergo tunc non esset necessaria politica societas.

5. *Erasio proximi argumenti.* — *Praeccluditur.* — Dices, fuisse propter se convenientiam, quia homo est animal sociale, quæ proprietas naturalis est, et in statu innocentiae permaneret. Unde Aristoteles supra dixit, hominem natura esse civile animal et sociale. Sed contra hoc est, quia hæc hominis proprietas sufficienter explaretur partim per societatem domesticam, partim per mutuam communicationem, et familiaritatem plurium familiarum, seu personarum diversarum domorum inter se. Aliud enim majus vinculum morale inter diversas familias ejusdem civitatis naturale non est, saltem in natura integra : licet in natura corrupta, vel pura esset naturaliter consequens ad indigentiam talis status. In quo sensu locutus est de homine Aristoteles, qui nihilominus addidit: *Qui sine civitate est per naturam, et non per fortunam, aut nequam est, aut potior quam homo.* In statu autem innocentiae homo esset plusquam homo, ut sic dicam, et ideo civitate non indigeret.

6. *Prima assertio affirmativa.* — Nihilominus dicendum videtur, homines in statu innocentiae, si duraret, habituros fuisse inter se politicam societatem, qualis in civitate perfecta, vel regno esse potest. Ita sentit D. Thomas, 1 part., quest. 96, art. 4, juncto 3, ubi Cajen-

tanus idem sentit, et Lipomanus, in Catena Genes. 9, et Pererius, lib. 4, in Genes., disputat de Imper. hom. Et fundamentum esse debet, quia conjunctio hominum in unam civitatem, non per accidens tantum ratione peccati, aut corruptionis naturæ, sed per se convenit homini in quocumque statu, et ad perfectionem ejus pertinet. Quod primo suadet D. Thomas exemplo Angelorum : nam eorum status, et naturalis conditio multo perfectior est, quam in hominibus, et in statu innocentiae fuisse, sed in Angelis est societas, et communitas cum ordine, et subordinatione eorum inter se : ut Dionysius tradidit, et in superioribus visum est : ergo cum proportione non defuisse in hominibus in statu innocentiae. Secundo, quia hæc communitas vitæ non tantum propter indigentiam mutui auxilii, sed etiam propter se aptibilis est, ad majorem vita jucunditatem, et honestam communicationem, quam homo naturaliter amat.

7. Tertio, quia in illo statu non omnes homines essent æquales in scientia et virtute, ut libr. 3, cap. 9, dictum est, et recte D. Thomas præmittit, in d. artie. 3 ; ergo licet illa societas perfecta, non esset necessaria, propter corporum indigentiam, vel defensionem, posset esse utilissima ad studium scientiarum, ut doctiores possent minus doctos instruere. Idemque est de rerum experientia, non enim possent singuli omnia per se experiri : oportet ergo, ut mutuo se juvarent, etiam per traditionem et humanam fidem, quæ in illo statu esset longe certior propter innocentiam. Item ad virtutis auxilium esset illa communicatio utilissima, et ferventes verbo, et exemplo possent minus perfectos excitare. Et hæc ratio multum augetur considerando in illo statu non solum bonum naturæ ordinem, sed etiam gratiæ. Nam oporteret homines habere aliquam communem regulam fidei etiam externam, ut eamdem fidem conservare perpetuo possent, et secundum illam colere Deum, non solum privatum, sed etiam cultu publico totius communitatis, seu Ecclesiæ. Hæc autem ecclesiastica unitas supponit communitatem civilem statui hominum accommodatam.

8. *Pluresne, an una tantum societas futura fuisse in statu innocentiae.* — Denique, si homines tunc peccare possent, etiam ad malefactorum correctionem et emendationem, civilis communitas esset utilissima : verisimilius ergo est, homines in eo statu politicam communatem habituros fuisse. Quanta vero illa futura esset magis incertum est : id est, an

essent omnes homines in una civitate victuri, vel potius essent civitates multiplicandæ : et si plures essent, an unum, vel plura regna componerent; vel unaquæque per se viveret : et similia, que unusquisque conjectare potest. Utendo alio principio supra tractato, scilicet, quanta futura esset in illo statu multiplicatio hominum simul viventium in hoc mundo : et an omnes in Paradiso terrestri habitaturi essent, vel omnem mundi regionem incolerent. Nam si omnes intra Paradisum continerentur per modum unius civitatis, vel saltem unius regni conjungi possent. Si tamen extra Paradisum extenderentur, tunc major etiam multiplicatio civitatum, vel etiam regnorum forte fuisse.

9. *Secundum dubium.* — *Notatio ex D. Thoma duplicitis dominii.* — Hinc vero expenditur secundum dubium de dominio hominis in homines, quod in num. 2, hue remisimus. Diximus enim supra habuisse homines in statu innocentiae dominium in omnia bruta animalia. Unde statim oriebatur dubium, an unus homo in aliud dominium habuisse. Et ratio dubitandi statim occurrit, quia hoc dominium non potuit haberi, nisi ex dono Dei, Deus autem solum in bruta dedit homini dominium, non in alios homines, ut observavit Augustinus, libr. 19, de Civitat., cap. 15. Responsio vero D. Thomæ supra, et communis est, duplex esse dominium : unum oppositum servituti : aliud, quod ad subditum refertur. Primum vocare possumus dominium proprietatis: aliud dominium jurisdictionis, seu gubernationis, late jurisdictionem intelligendo, ut mox explicabo. Unde primum dominium dat potestatem in personam servi, et omnes actiones ejus, id est, ad utendum servo in omnem convenientem usum propter utilitatem domini. Aliud vero dominium solum confert potestatem ad gubernandum, et dirigendum subditum in suis actionibus, et principaliter propter utilitatem subditi. Quæ omnia in tractatu de justitia latius docentur, suntque clara et certa.

10. *Secunda assertio in ordine.* — *Probatur ex Augustino et Gregorio.* — *Item ratione.* — Dicimus ergo in statu innocentiae non fuisse futurum dominium proprietatis unius hominis in aliud. Ita docent D. Thomas et omnes cum Augustino, libr. 19, de Civitat., cap. 15, dicente: *Conditio servitutis jure intelligitur imposita peccatori.* In illo ergo statu non esset servitus : ergo nec dominium proprietatis : hæc enim duo correlativa sunt, et unum sine alio esse non potest. Unde ponderet supra Augus-